

REMISSYTTRANDE
2026-05-04
Dnr 0071/26
Er referens: Ju2026/00032

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande över Ds 2025:31 Utökade möjligheter för Kriminalvården att använda biometri m.m.

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerade promemoria på remiss och lämnar följande yttrande.

Utifrån de aspekter vi har att beakta ser Brå inga uppenbara problem med att andra former av biometriska underlag än fotografier används för biometrisk autentisering (fastställande av identitet) i samband med verkställande av straff. Brå har heller inga synpunkter på att Kriminalvården ges större tillgång till Polismyndighetens biometrireger i syfte att verkställa straff för den som inte kan identifiera sig själv, och tillstyrker den föreslagna ändringen av polislagen som skulle ge poliser möjlighet att utföra kroppsvisitationer i samband med upptagning av biometriska underlag.

När det gäller promemorians övriga förslag och de arbetssätt inom Kriminalvården de syftar till att möjliggöra saknar Brå en grundligare analys av hur de föreslagna förändringarna kan komma att påverka Kriminalvårdens verksamheter med klienterna och därmed även klienterna i sig, såväl i vardagen som i vård situationer. Det är Brås bedömning att förändringarna skulle kunna påverka Kriminalvårdens möjligheter att fullfölja sitt rehabiliterande uppdrag, vilket är ägnat att minska klienternas återfallsrisk.

Utredningen framhåller att användningen av de biometriska verktygen kommer generera stora effektivitetsvinster. Brå ser positivt på ambitionen att effektivisera Kriminalvårdens verksamhet, inte minst i ljuset av det ökande kapacitetsbehovet. Samtidigt kan Brå konstatera att förslagen delvis syftar till att möjliggöra ett större antal klienter per kriminalvårdare, och ser en inte obetydlig risk för att föreslagna verktyg och arbetssätt därigenom kan leda till oönskade konsekvenser. Med ett lägre antal kriminalvårdare per klient finns en grundläggande risk för färre gynnsamma interaktioner mellan vårdare och klienter, vilket skulle kunna resultera i ett minskat utrymme för rehabiliterande insatser, att kriminalvårdarnas sociala och normativa inflytande på anstalterna minskar, försämrade relationer mellan kriminalvårdare och klienter samt ett försämrat arbetsklimat för kriminalvårdarna.

Därtill ser Brå en risk i att vissa av de föreslagna användningsområdena för biometriska verktyg kan bidra till att minska kontaktytorna mellan vårdare och klienter ytterligare. Promemorian beskriver exempelvis problem kopplade till närvarokontroller, för vilka det i dag krävs en viss nivå av individkännedom, och hur denna problematik skulle kunna lösas med hjälp av utökad användning av biometriska verktyg som ansiktsgenkänning. Att göra sig allt för beroende av sådan teknik skulle dock i långa loppet riskera att devalvera värdet av individkännedom. En sådan utveckling skulle kunna försämra kvaliteten i Kriminalvårdens rehabiliterande uppdrag och innebära en förhöjd risk för missförstånd och incidenter.

Det är också tänkbart att användningen av biometriska verktyg kan leda till en försämrad situation för klienterna mer direkt. Övervakning och integritetsintrång kan innebära en psykologisk påfrestning och leda till ökad stress, och de intagna befinner sig redan i en starkt kontrollerad miljö. Förändringsförslagen riskerar även att vidga skillnaderna mellan livet på anstalt och samhället utanför, vilket skulle kunna försvåra klienternas återanpassning till samhället.

Brå utesluter inte att flera av förslagen även kan ha positiva konsekvenser både för Kriminalvårdens verksamhet i stort och för klientpopulationen. De farhågor som nämns ovan behöver emellertid utredas och sättas i relation till de potentiella vinsterna för att de totala brottspreventiva effekterna av förslagen ska kunna skattas.

Avslutningsvis vill Brå påtala några specifika risker med ansiktsgenkänning och röstprov. Brå noterar att användningen av denna typ av biometriska verktyg och relaterade AI-tjänster har lett till diskriminerande utfall i andra länder, både i rättssystem och annan myndighetsutövning. Träffsäkerheten i ansiktsgenkänningssystem kan variera, bland annat utifrån hudfärg och etnisk bakgrund, och träffsäkerheten för röstigenkänningssystem kan bland annat påverkas av talarens kön, ålder och dialekt. Utöver risken för systematiska fel har sådana system även säkerhetsrisker kopplade till att de kan manipuleras av AI-genererade bilder, videor och så kallade röstkloner. Dessa svårigheter är särskilt viktiga att beakta i förhållande till den föreslagna användningen av biometrisk autentisering inom frivården samt de föreslagna användningsområdena för röstprov på anstalter och i häkten, vilka i praktiken även innebär röstprovtagning av minderåriga som varken är dömda eller misstänkta för brott.

Detta yttrande avges av generaldirektör Jonas Trolle efter föredragning av utredare Albin Östervall. I beredningen har även enhetschef Anna Hansson och utredare Victor Mazilu deltagit.